

Подходи при организация на счетоводното отчитане на оборотните стада в говедовъдството

Гл. ас. д-р ЕЛЕНА ГЕОРГИЕВА
Аграрен университет - Пловдив
E-mail: elena_g@au-plovdiv.bg

Резюме: Говедовъдството е от съществено значение за развитието на селското стопанство като отрасъл. Организацията на счетоводното отчитане на оборотните стада е важен елемент от счетоводната политика на предприятията, извършващи тази дейност. Определянето на оборота на стадото е важен аспект от управлението на производствения процес. При организацията на счетоводната отчетност на младите животни и животните за угодяване са възможни два подхода: технологичен и функционален. Възприемането на функционалния подход при класифициране на текущите (краткотрайни) биологични активи ще подобри управлението на производствения процес.

Ключови думи: краткотрайни биологични активи, счетоводно отчитане, оборотни стада

Увод

В процеса на придобиване биологичните активи претърпяват множество промени, чрез който достигат технологичната си зрялост. Ролята на земеделското предприятие е да управлява биологичните процеси, което е предпоставка за достигане на добри икономически резултати. Предмет на изследването са младите животни и животните за угодяване като съставна част на краткотрайните биологични активи.

Целта на настоящото изследване е да се съпостави прилагането на технологичен и функционален признак при представяне на животните в оборотните стада. Определянето на предназначението на животните в структурата на стадото ще подобри счетоводната информация, необходима за изчисляване на оборота му. За постигане на тази цел: първо, разгледана е системата на отчитане на оборотните стада в говедовъдството; второ, извършено е наблюдение на предприятие в отрасъла; трето, направени са изводи и препоръки за преодоляване на проблема.

Отчитане на животните в състава на оборотните стада в говедовъдството

Групите, в които се отчитат младите животни, са технологично обусловени и са израз на променящата се полезност на активите. Естествените процеси, управлявани от земеделските стопани, водят до количествени и качествени промени в животните. Те се отразяват върху икономическата изгода от тяхната експлоатация. Организацията на отчетността, както и аналитичните ѝ нива, на отделните групи животни са елемент на счетоводната политика на конкретното предприятие.

Както посочва Николов (1978): „биотехнологичните и зоотехническите качества и изисквания дават основание за групиране на животните при организация на аналитичното отчитане”. Белебеха (1980) разглежда животните в тази група като такива с индивидуални показатели (млади говеда) и животни с групови показатели (овце, кози, дребни животни, птици). Това разделение се извършва с цел да се избегне излишната детайлизация на информацията. Според Джабаров (1960) в групата на младите животни се открояват три вида отчетни обекта, обособени от функционалното им предназначение и целта на отглеждането им: приплоди от текущата година; животни за продажба (угодяване); млади ремонтни животни.

Обвързването на нивата на аналитичност, при организация на отчетния процес в животновъдството между отделните възрастови групи и разходите за отглеждането им, е от съществено значение за организацията на отчетния процес. Както посочва Илиев (2000): „предназначението и технологията на отглеждане на животните определят обема и вида на разходите, а това влияе както на отчитането на животните, така и на отчитане разходите за отглеждането им.” За да се отрази производствения процес в животновъдството в своята сложност и взаимна обоснованост, е необходимо обвързването на отчетността на всички възрастови групи в стадото в единна система.

Възможните подходи за постигането на тази цел са два: технологичен и функционален. При възприемане на технологичния подход се изисква отчитане на животните в оборотните стада по възрастов признак. Функционалният подход предполага отразяване от счетоводната система на функционалното предназначение на животните и тяхното отношение към оборота на стадото.

В България теорията и практиката на орга-

низация на отчетността на младите животни и животните за угодване възприема технологичния принцип. Животните се представят според достигнатия технологичен етап на развитие, който се изразява чрез режима на хранене и отглеждане. Този подход позволява да се отразят производствените разходи, с цел облекчаване на изчислителните процедури при определяне себестойността на добитата продукция. Практическата му реализация се изразява в прецизно дефиниране на възрастовите групи на отглежданите животни - подход с традиции в счетоводната система на селскостопанските предприятия. Предимство на този подход са обвързаността на системата на отчитане на отделните групи с разходите, извършени за тяхното отглеждане. Позволява по-добра организация на счетоводния процес при отчитане на производствения процес и калкулацията на добитата продукция.

Комисията на Европейските общности прие на 10 септември 2001 година Регламент (ЕО) №1837/2001 относно изменението на Регламент (ЕИО) № 2237/77 за формуляра на земеделското стопанство, използван за определяне на доходите на земеделските стопанства. Целта е счетоводните данни да станат по-сравними и да се приведат в съответствие с развиващите се нужди на общата селскостопанска политика. При определяне групите, чрез които се представят младите животни и животните за угодване, се възприема функционален признак. В процеса на организация на отчетността се отразява предназначението на животните и тяхното участие в стопанския кръгооборот на предприятието. Този подход подобрява управлението на производствения процес чрез възможността да се прогнозира очакваните парични потоци, свързани с пазарната реализация на животните. Предимство при прилагането на функционалния подход е прецизното определяне оборота на стадото и установяването на необходимост от закупуването на нови животни за подобряване на технологичните характеристики на стадото.

Възприемането на оценките, формирани на пазарна основа, при отчитане на биологичните активи, промени значението на себестойността в счетоводната система. От основна база за оценяване - в земеделието тя се използва при изчисляване на финансовия резултат от производствената дейност. Прилагането на единна система за набиране на земеделска информация в страните членки на Европейския съюз осигурява надеждна съпоставимост на данните за селскостопанското

производство в отделните страни. Повишават се възможностите за ефективно управление на сектора на ниво общност.

Проблеми при представяне на младите животни в оборота на стадото

За нуждите на изследването е анкетиран земеделски производител, дружество с ограничена отговорност (ООД), с основен предмет на дейност млечно говедовъдство. Съставът на стадото възлиза на 50 млечни крави и 45 млади животни, разпределени във възрастови групи. В рамките на годишното счетоводно приключване се изготвя отчет за движение на животните по видове и възрастови групи. По същество той отразява оборота на стадото от технологична гледна точка в рамките на една календарна година. Животните се представят по възрастови групи и функционално предназначение, в натурално и стойностно изражение. В отчета за движение на животните по видове и възрастови групи намират отражение както промяната във физическите параметри на животните, така и пазарните механизми, действащи в региона (табл.1).

Съставът на оборотното стадо според възприетата практика в България се представя в следните възрастови групи:

- Телета до 3 месеца – отразява добитите приплоди през периода до отбиването им. Млякото е основна храна за животните в тази възраст, след която те се захранват с фуражи. След навършване на 3 месеца телетата се предлагат на пазара за реализация. Останалите за отглеждане в стадото млади животни се прехвърлят в следващата група.

- Телета до 6 месеца - във фермата за отглеждане остават телета за ремонт на основното стадо, с цел подмяна на млечни крави с намалена продуктивност, и тези, за които не е намерена реализация.

- Телета над 6 месеца – отглеждат се животни, предназначени за ремонт на основното стадо.

- Юници – млади женски животни за разплод. В тази аналитична сметка прираст не се отчита, тъй като животните са достигнали биологична зрялост, която позволява заплождането им. Възрастта им е над 16 месеца.

- Телета за угодване – млади животни, отглеждани с цел пазарна реализация на възраст от 3 до 6 месеца. В млечното говедовъдство тези животни са малко на брой и се отглеждат при невъзможност да се реализират животните в по-

Таблица 1
Table 1

Отчет за движението на животните по видове и възрастови групи за период 01.01.2007 - 31.12.2007 (технологичен признак)/
Report for the movement of animals by kinds and age groups for period 01.01.2007 - 31.12.2007 (technology principle)

Животни по видове и възрастови групи	Наличност на 01.01.07			Увеличение през периода			Намаление през периода			Наличност на 31.12.07		
	брой	кг	справедлива стойност	брой	кг	справедлива стойност	брой	кг	справедлива стойност	брой	кг	справедлива стойност
Млечни крави	50	27 500	85 000	10	5 090	17 000	10	5 090	17 000	50	27 500	85 000
Телета до 3 м.	17	1 224	2 448	50	1 500	3 000	53	5 988	11 976	14	1 008	2 016
Телета от 3 м. до 6 м.	7	1 197	2 394	12	1 368	2 736	12	2 684	5 368	7	1 197	2 394
Телета над 6 м.	9	2 754	6 609,60	11	2 497	5 592,80	11	4 185	10 044	9	2 754	6 609,60
Юнци	12	5 364	20 400	10	3 850	17 000	10	5 090	17 000	12	5 364	20 400
Говеда за утаяване				10	5 090	7 635	10	5 090	7 635			
	95	38 039	116 851	103	19 395	35 963,80	106	28 127	69 023	92	37 823	98 059,60

Таблица 2
Table 2

Отчет за движението на животните по видове и възрастови групи за период 01.01.2007 - 31.12.2007 (функционален признак)/
Report for the movement of the animals by kinds and age groups for period 01.01.2007 - 31.12.2007 (functional principle)

Животни по видове и възрастови групи	Наличност на 01.01.07			Увеличение през периода			Намаление през периода			Наличност на 31.12.07		
	брой	кг	справедлива стойност	брой	кг	справедлива стойност	брой	кг	справедлива стойност	брой	кг	справедлива стойност
Говеда	50	27 500	85 000	10	5 090	17 000	10	5 090	17 000	50	27 500	85 000
Телета под 1 г. за утаяване	10	807	1 614	50	2 151	4 302	51	5 882	11 561	9	735	1 470
Телета под 1 г. за разплод	14	1 614	3 228	12	717	1 434	14	2 890	5 781	12	1 470	2 940
Женски телета от 1 до 2 г.	9	2 754	6 609,60	11	2 497	5 592,80	11	4 185	10 044	9	2 754	6 609,60
Юнци за разплод над 2 г.	12	5 364	20 400	10	3 850	17 000	10	5 090	17 000	12	5 364	20 400
Бракувани млечни крави				10	5 090	7 635	10	5 090	7 635			
	95	38 039	116 851	103	19 395	35 963,80	106	28 127	69 023	92	37 823	98 059,60

ниска възрастова група.

- Говеда за угояване – бракувани крави, поради намаление на технологичните им характеристики.

Възприемането на възрастов признак при отчитане на оборотните стада съответства на технологията на отглеждане на животните. Създава проблеми на земеделските производители при определяне оборота на стадото, поради трудното разграничаване на функционалното предназначение на животните. Физическото развитие, достигнато от животните, се отразява върху възможностите за увеличаване на икономическата изгода от управлението им. То се установява чрез ветеринарните досиета на животните, както и чрез хранителния режим, спазван при отглеждането им.

Прилагането на разпоредбите на Регламент (ЕО) №1837/2001 изисква възприемането на функционален признак при представяне на животните. Двете основни групи: млади животни и животни за угояване, се дефинират в ранна възраст.

Младите животни трябва да се обособяват в следните групи според Европейските регламенти:

- Телета под 1 година за разплод – всички животни независимо от пола. За създаването на по-подробна информация е необходимо да се разграничат групи, които да обхванат животните до 3 м., от 3 до 6 м. и над 6 м. Телетата, навършили 1 година, се прехвърлят в следващата група и се разделят по пол.

- Женски говеда от 1 до 2 години – за ремонт на основното стадо. Отглеждането им е с цел подновяване на основното стадо.

- Мъжки говеда от 1 до 2 години – в кравефермата тази група не се отглежда, поради въведена практика за изкуствено осеменяване.

- Юници за разплод над 2 години – заплодени млади животни, които ще попълнят състава на основното стадо.

Животните за угояване се представят в следните групи:

- Телета под 1 година за угояване – независимо от пола, в преобладаващата си част те се реализират след навършване на 3 м. Технологията на отглеждане предполага обособяване на групи за животните до 3 м., от 3 до 6 м. и над 6 м.

- Бракувани млечни крави.

Въвеждането на аналитична отчетност в съответствие с изискванията на Европейската общност трябва да промени Отчета за движение

на животните (табл. 2). Въвеждането на функционални признак, при представяне на животните в оборотните стада, ще подобри качеството на счетоводната информация, необходима за определяне оборота на стадото. Прогнозирането на паричните потоци, свързани с реализация на отглежданите животни, създава възможности за подобряване на финансовата политика на земеделските производители. Синхронизирането на управленската информация, създавана в България и в Европейската общност, е предпоставка за подобряване на управлението на сектора.

Изводи

Младите животни влизат в състава на краткотрайните биологични активи и са важен фактор за протичане на производствения процес в отрасъла. В изследването са анализирани проблеми, които произтичат от възприетата система за аналитично отчитане на оборотните стада в говедовъдството.

Възприемането на технологичен признак, при представяне на животните в оборотните стада, е продължение на счетоводната практика в България. Предимство при неговото прилагане е възможността да се обвърже отчетността с производствените разходи. Създава се информация, която отразява достигнатия етап на развитие на животните и възрастовата структура на стадото.

Възприемането на функционален признак на представяне на животните в оборотните стада е в съответствие с изискванията на Регламент(ЕО) №1837/2001 на Комисията на Европейските общности. Предимствата при прилагане на функционалния подход са: подобряване управлението на производствения процес, чрез определяне състава на ремонтните животни; прогнозиране на паричните потоци.

Прилагането на единна система за набиране на земеделска информация в страните членки осигурява надеждна съпоставимост на данните за селскостопанското производство в отделните страни, повишава възможностите за ефективно управление на сектора на ниво общност.

ЛИТЕРАТУРА

Белебеха, И. А. 1980. Учет в животноводческих комплексах. Статистика, Москва, с. 82.

Богоев, К., Н. Николов. 1978. Развитие и усъвършенстване на счетоводната отчетност в селското

стопанство. Земиздат, С., с. 55.

Джабаров, Б. 1960. Калкулиране производствените разходи в ТКЗС по счетоводен път. Земиздат, С. с. 21.

Илиев, Г. Счетоводство в аграрния сектор. 2000. АИ „Ценов”, Свищов, с. 82.

Регламент(ЕО) №1837/2001 на Комисията на Европейските общности.

Национални стандарти за финансовите отчети на малките и средни предприятия (ДВ. бр. 86/26.10.2007).

Methods of approach in organization of the accounting of the circulating flocks in the cattle-breeding

ELENA GEORGIEVA

Agricultural university – Plovdiv

(Summary)

The cattle-breeding is of a big importance for the development of the agriculture as a branch. The organization in the accounting of the circulating flocks is an important part of the accounting policy of the companies dealing with this business. Definition of the turnover of the flock is an important aspect in the manufacturing process management. In organization of the accounting of the young animals and animals for fattening two approaches are possible: technological and functional. The adoption of the functional principle in classification of the current biological assets will improve the manufacturing process management.

Key words: *variable biological assets, accounting, circulating flocks*

Статията е постъпила в редакцията на 5.VI.2011 г.